

קונטרס

גם אני אורך

תשובות מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א
בעניני חנוכה

השאלות ששאלתי בס"ד
גמליאל הכהן רבינוביץ
בן אאמו"ר הרה"ג ר' אלחנן י. ד. שליט"א

בני ברק

תשס"ה

כל הזכויות שמורות

להשיג הקונטרס אצל המחבר

משפחת רבינוביץ

אבן שפרוט 3

בני ברק

טל: 03/6161536

תשובות הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי שליט"א בענייני חנוכה

מוסיף והולך בחנוכה

(א) שאלה: אדם שיש לו רק שמונה נרות לכל ימי חנוכה, ומדליק כל יום נר אחד על חנוכה, ושאלתי, האם יש ענין שביום הראשון ידליק על כוסית הראשונה שבחנוכה, וביום השני יניח הנר על מקום השני שבחנוכה, וכן יתקדם הלאה כל יום בחנוכה, כדי שיהיה היכר איזה יום היום, או אין ענין בזה?

תשובה: לא.

או למעלה מי' טפחים או למטה מג'

(ב) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרע"א סעיף ו') כתב, מניחו למעלה מג' טפחים ומצוה להניחו למטה מי' טפחים, ואם הניחו למעלה מי' טפחים יצא. ע"כ. ובמשנה ברורה שם (ס"ק כ"ו) כתב, שבדיעבד אם הניחו למטה מג' טפחים יצא. ע"כ.

ושאלתי, באופן שיש לו אפשרות להניחו או למעלה מי' טפחים, או למטה מג' טפחים, מה עדיף שיעשה?

תשובה: איפה שיהא ניכר יותר.

ב' חלונות בבית א' בדרום וא' בצפון

(ג) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרע"א סעיף ז') כתב, ובבית הכנסת מניחו בכותל דרום. ע"כ. רציתי לשאול, בבית שיש לו ב' חלונות א' בדרום וא' בצפון, האם יש ענין שיניח בחלון שבצד דרום, או רק בבית הכנסת יש להקפיד שיניח בכותל הדרום?

תשובה: בבית אין נפקא מיניה רק בבית הכנסת.

הדלקת הנרות בבית הכנסת

(ד) שאלה: במשנה ברורה (שם סוף ס"ק כ"ז) כתב, ובנרות בית הכנסת המנהג שהמנורה במקום גבוה. עכ"ל. רציתי לשאול אם אין אפשרות להניח המנורה בבית הכנסת במקום גבוה, האם יש ענין שיניח גם בבית הכנסת בפחות מעשרה טפחים, או שאין ענין, ואם אין אפשרות להניח במקום גבוה מאד, יניח אפילו בגובה י"ג טפחים?

תשובה: יניח במקום גבוה שיכול.

כמה חדרים בבית הכנסת

(ה) שאלה: אם יש בית הכנסת גדול, ויש עוד הרבה חדרים קטנים שמתפללים שם מניינים, האם צריך להדליק נר חנוכה בכל חדר וחדר, או שסגי במה שמדליק בחדר הגדול, שזה עיקר הבית הכנסת?

תשובה: איפה שנמצא הארון קודש.

פתח מצד אחד וחלון מצד השני

(ו) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרע"א סעיף ח') כתב, חצר שיש לו ב' פתחים מב' רוחות צריך להדליק בשתייהן מפני החשד. ע"כ.

רציתי לשאול מה הדין אם יש לו פתח מצד א', ומצד השני יש לו חלון, האם צריך ג"כ להדליק בחלון, או לא?

תשובה: חלון אין צריך.

ב' חלונות מב' רוחות

(ז) שאלה: בשו"ע או"ח (שם) כתב, חצר שיש לו ב' פתחים מב' רוחות צריך להדליק בשתייהן מפני החשד. ע"כ.

אם יש לו ב' חלונות מב' רוחות, האם צריך להדליק בשתייהן, או לא?

תשובה: אין צריך.

לא הספיק להדליק השלישי ונכבה השני

(ח) שאלה: קיי"ל כבתה אינו זקוק לה (שו"ע או"ח סימן תרע"ג סעיף ב').

ורציתי לשאול אם ביום השלישי הדליק שתיים ולא הספיק להדליק השלישי

ונכבה השני, האם צריך להדליק שוב מדינא הנר השני, כיון שעדיין לא קיים
ההידור שיהיו דולקים כל השלשה נרות יחד, או אין צריך?
תשובה: צריך.

אשה שנמצאת במלון

ט) שאלה: בביאור הלכה (סימן תרע"ה סעיף ג') כתב וז"ל, אשה מדלקת וכו',
עיין משנה ברורה דיכולה להוציא אפילו בעלה, אבל ידוע מה שארז"ל בברכות
דף כ' בן מברך לאביו ואשה מברכת לבעלה, אבל אמרו חכמים תבוא מארה
לאדם שאשתו ובניו מברכין לו, ומה שאמר דקא מדליקי עלי בגו ביתאי, מפני
שלא היה אז בביתו, ועיקר החיוב מונח על הבית. עכ"ל.

רציתי לשאול אם האשה לא נמצאת בביתה, אלא במלון וכדו', האם גם אז
אמרינן שתדליק ותוציא את הבעל, כשהבעל לא נמצא שם, או שרק בבית
אמרינן כן, וכמו שאמר מדליקי עלי בגו ביתאי?

תשובה: כמדומה רק בבית.

אכסנאי ששומע הברכות מבעה"ב

י) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרע"ו סעיף א') כתב, המדליק בליל ראשון מברך
ג' ברכות להדליק נר חנוכה ושעשה נסים ושהחיינו, ע"כ. ואכסנאי שמשתתף
בפרוטה עם בעל הבית שומע הג' ברכות מבעל הבית ועונה אמן אחרי הברכות.

ורציתי לשאול אם יש ענין שאחרי שבעל הבית בירך להדליק וענה האכסנאי
אמן, שיברך עתה לבד האכסנאי הברכות שעשה נסים ושהחיינו, או שאין שום
ענין וישמע מבעה"ב כל הברכות?

תשובה: ישמע מבעה"ב הכל.

אימתי אומרים הנרות הללו

יא) שאלה: במשנה ברורה (סימן תרע"ו ס"ק ח') כתב. ומ"מ מי שנוהג לומר
הנרות הללו לאחר שהדליק הכל נמי שפיר דמי. עכ"ל.

מהו כוונת המשנה ברורה שהדליק הכל, האם גם נר השמש, או שכוונת המשנה
ברורה על שאר הנרות, אבל לא השמש, שזה צריך להדליק לכו"ע אחרי אמירת
הנרות הללו? והטעם?

תשובה: השמש אינו חיוב הדלקה רק כדי שלא יהנו.

אי אכסנאי משתתף בנזקין

יב) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרע"ז סעיף א') כתב, אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה. ע"כ.

רציתי לשאול אם נהיה שריפה ח"ו מנר החנוכה, האם משתתף האכסנאי גם בנזקין של השריפה, או לא?

תשובה: עיין ב"ק ל"ו ב'.

לישן בבית יחידי עם נר חנוכה

יג) שאלה: במשנה ברורה (סימן רל"ט ס"ק ט') כתב, אחז"ל [שבת דף קנ"א ע"ב] הישן בבית יחידי והיינו בלילה אוזחזתו ללילת. עכ"ל. ונוהגים העולם להשאיר אור דלוק כשישן בחדר לבד (יעויין כף החיים שם ס"ק י"ז).

ורציתי לשאול האם מותר לישן בבית יחידי עם נר חנוכה, או שחשיב משתמש לאורו ואסור?

תשובה: על פי דין לא מהני נר, כך אמר לי החזון איש.

הדלקת נר חנוכה בשמן תרומה

יד) שאלה: האם מותר לכהן להדליק בשמן תרומה נר חנוכה או שבת.

תשובה: אסור.

טו) שוב שאלתי: מה הטעם שאסור?

תשובה: כתבנו בזה בדרך אמונה (ועיין ירושלמי סוף תרומות).

שכח לומר על הניסים בתפילה

טז) שאלה: במשנה ברורה הלכות חנוכה (סי' תרפ"ב ס"ק ד'), הביא בשם הא"ר דאם שכח לומר על הניסים בתפילה, יאמר "קודם יהיו לרצון", דרך בקשה יהי רצון שיעשה לנו ניסים וכו', ע"כ.

האם הכוונה קודם יהיו לרצון הראשון, דהיינו מיד אחרי המברך את עמו ישראל בשלום, או הכוונה קודם יהיו לרצון השני, דהיינו בסוף אלקי נצור?

תשובה: הראשון.

נפלה המזוזה לפני הדלקת נ"ח

יז) שאלה: מעשה היה שנפלה המזוזה לפני הדלקת נר חנוכה, ושאלתי מה צריך לעשות קודם, האם קודם להניח המזוזה ואח"כ להדליק נר חנוכה, או להיפך?
תשובה: עיין או"ח סימן תרפ"ז סעיף ב'.

(ע"כ השאלות ששאלתי בס"ד את הגר"ח קניבסקי שליט"א וענה לי בכתב, מכאן ואילך ליקטתי מקובצים וספרים שונים שפרסמו תשובות מהגר"ח קניבסקי שליט"א בענייני חנוכה, וצינתי מקור לכל תשובה היכן שנדפס)

בדין אם מותר להשתמש בנרות חנוכה שהדליק קטן

יח) שאלה: מה הדין בקטן שהגיע לחינוך שהדליק נרות חנוכה, האם מותר להשתמש בהם או לא, והספק הוא האם גם לגבי מצוות של קטן אמרינן שהוקצה למצותו?
תשובה: אסור.

(מרשימות אחי הג"ר אליעזר שליט"א)

יט) שוב שאלתי: מה הטעם בזה והרי אינו מצווה מעיקר הדין רק מדין חינוך?
תשובה: הוקצה מדרבנן.

(שם)

כ) שוב שאלתי: דהא תנן במסכת סוכה (מה.) מיד תנוקות שומטין את לולביהן ואוכלין אתרוגיהן, ופירש"י שם דהכוונה שהגדולים שומטים את הלולבים של הקטנים ואוכלים את האתרוגים של הקטנים, ומבואר שם בגמ' (מז:): דלרבי יוחנן דס"ל דאתרוג בשביעי אסור משום מוקצה דרק את האתרוגים של התינוקות מותר לאכול בשביעי, ולא אתרוגים של גדולים, ופירש"י שם דשל קטנים מותר משום דלא הוקצו למצוה גמורה, ומשמע משם דבמצוה של קטנים לא אמרינן שנעשה מוקצה?

תשובה: תינוקות שלא הגיעו לחינוך ממש.

(שם)

כא) שוב שאלתי: לפי"ז מה הדין בקטן שלא הגיע לחינוך והדליק נרות חנוכה, האם מותר להשתמש בהם?

תשובה: אם לא הגיע לחינוך אין במעשה כלום, ומ"מ צריך בירור שמא הגיע לחינוך בזה.

(שם)

כמה ספיקות בדין הרואה נרות חנוכה

כב) שאלה: בשו"ע (תרע"ו ס"ג) מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו הלילה וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך שעשה נסים, ובלייל ראשון מברך גם שהחיינו.

ויש להסתפק אם רואה נרות חנוכה לאחר שכבר דלקו חצי שעה, האם יכול עוד לברך ברכות אלו, או שכיון שמעיקר הדין כבר נגמר המצוה ויכול לכבותם [כמבואר בסימן תרע"ב ס"ב יעו"ש], א"כ כבר אינו נר של מצוה ולא שייך לברך ע"ז?

תשובה? מסתבר שלא.

(שם)

כג) שאלה: עוד יש להסתפק מה הדין אם כבר כבה הנר הראשון ונשארו לדלוק רק שאר הנרות, האם יכול הרואה לברך עליהם, או שכיון שהם רק נרות של מהדרין והנר שהודלק לעיקר המצוה כבר כבה א"כ אינו יכול לברך?

תשובה: אפשר.

(שם)

כד) שאלה: עוד יש להסתפק האם יכול לברך ברכות אלו על נרות שהודלקו בביהכנ"ס?

תשובה: אולי.

(שם)

כה) שאלה: עוד יש להסתפק האם הרואה יכול לברך ברכת שעשה נסים על נרות חנוכה שהדליק קטן שהגיע לחינוך?

תשובה: לא.

(שם)

כו) שאלה: עוד יש להסתפק מה הדין במי שרואה נרות חנוכה מפלג המנחה ולמעלה ואח"כ לא יראה, ואין מדליקים עליו בביתו, האם יכול אז לברך ברכת שעשה נסים על הראיה דומיא דהמדליק בעצמו שקי"ל דבשעת הדחק יכול לברך מפלג המנחה ולמעלה [כמבואר בסימן תרע"ב ס"א]?

תשובה: יתכן.

(שם)

בחורי ישיבות שאוכלים בישיבה וישנים בביתם

כז) שאלה: הנה ידועים דברי מרנא ורבנא החזון איש זצוק"ל אשר הורה שבחורי ישיבה ידליקו נרות חנוכה בחדר האוכל של הישיבה ולא בחדר השינה, מה דינם של בחורי ישיבות שאוכלים בישיבה אך אינם ישנים בישיבה אלא בביתם, היכן ידליקו נרות חנוכה?

תשובה: ג"כ במקום אכילתם, אך יותר טוב שיאכלו בחנוכה בביתם עכ"פ רוב הסעודות.

(הג"ר נחמיה רוטנברג שליט"א, עלון "מסביב לשולחן", גליון חנוכה תשס"ד, עמוד 4 אות א').

בחורים הנוסעים לביתם לשבת חנוכה

כח) שאלה: לשיטת הרמ"א שכל בני הבית מדליקים נרות חנוכה (סימן תרע"א סעיף ב'), וכן בחורי ישיבה מדליקים בישיבתם, מה דינם של בחורים הנוסעים לביתם לשבת חנוכה, וחוזרים במוצאי שבת לישיבה, היכן מקום הדלקתם האם בביתם ששם הם נמצאים בזמן ההדלקה, או בישיבה ששם הוא מקום דירתם הקבוע ויצטרכו להדליק בשעה מאוחרת כאשר יגיעו לישיבה?

תשובה: בשבת בביתם, ובמוצאי שבת בישיבה.

(שם אות ב', ובקונטרס "תורת המועדים" על הלכות חנוכה, סימן תרע"ז, עמוד 8 אות א', כתב הגר"ח קניבסקי שליט"א, שלדעת החזון איש שאמר לגבי שבת (ר"ל בערב שבת) שידליק במקום

שנמצא בשבת - יש לעיין אם התכוון דוקא בשבת
שיש בזה קביעות או אפילו יום חול. עכ"ד)

מדליק בתוך ארון זכוכית

כט) שאלה: אם מדליק נרות חנוכה מחוץ לבית במקום שיש רוחות, ולצורך כך מניח את הנרות בתוך ארון זכוכית, וברגע ההדלקה הנרות אינם יכולות לעמוד ברוח מצויה, והוא סוגר את הארון מיד לאחר ההדלקה, האם יוצא ידי חובה בהדלקה זו?

תשובה: יוצא.

(עלון "מסביב לשולחן" שם, אות ג', וע"ע בטעמא דקרא, להגר"ח קניבסקי שליט"א, לחנוכה, עמוד כ"ב, שכתב וז"ל ...שמדליקין ופותחין הדלת של המנורה ודעתו מיד אח"כ לסגור דיצא אע"ג דבשעת הדלקה לא היה ראוי לדלוק חצי שעה מפני הרוח. עכ"ל. יעע"ש. וכן הובא בשם מרן בקונטרס "תורת המועדים" על הלכות חנוכה, סימן תרע"ה, עמוד 7 אות ד')

הכין נרות שעווה והביאו לו שמן זית

ל) שאלה: אדם שהכין נרות שעווה להדלקה וסידרם להדלקה, ולאחר מכן הביאו לו שמן זית להדליק בו, האם יסיר את הנרות וידליק בשמן, או שמא הוכנו הנרות למצותן וצריך להדליק בהם?

תשובה: יכול להסיר.

(עלון "מסביב לשולחן" שם אות ד')

עד שתכלה רגל מן השוק

לא) שאלה: מה שאמרו בגמרא בשבת (כ"א ע"ב) דזמן הדלקת נר חנוכה הוא "עד שתכלה רגל מן השוק", האיך נקטינן להלכה, האם הכוונה לרגל ישראל דוקא, או גם לרגל עכו"ם?

תשובה: הרי אמרו רגלא דתרמודאי.

(שם אות ה')

נער שנעשה בר מצוה ביום א' דחנוכה שחל להיות בשבת

לב) שאלה: נער הנעשה בר מצוה ביום א' דחנוכה שחל להיות בשבת שמדליקים זמן רב קודם השקיעה, האם יכול להדליק נר חנוכה ולהוציא את בני ביתו ידי חובתם, וגם לדעת היש אומרים המתירים בקטן שהגיע לחינוך שיכול להוציא אחרים כמבואר בשו"ע (סימן תרע"ה סעיף ב'), מ"מ במשנה ברורה (סימן תרפ"ט ס"ק ו') כתב דבשעת הדחק אפשר לסמוך על זה, ומשמע שלכתחילה אין להקל בזה, וא"כ הכא שנעשה בר חיובא בערב זה האם יכול להוציא אחרים בהדלקה זו אף לכתחילה, או דינו כשאר קטן?

תשובה: בשעת הדחק אפשר להקל.

(שם אות ז')

שמן זית שהיה תחת המיטה

לג) שאלה: שמן זית שהיה מונח תחת המיטה, האם מותר להדליק בו נר חנוכה, והאם יש חילוק בין ישנו על המיטה בעוד השמן תחתיה, ללא ישנו עליה בעוד השמן תחתיה?

תשובה: להסוברים שצריך להיות ראוי לאכילה ודאי שאין ראוי להדליק בזה.

(שם אות ח')

טבילת הכוסיות מזכוכית

לד) שאלה: כוסיות מזכוכית שקנאם כדי להשתמש בהם לשתייה, ואח"כ נמלך וקבע בדעתו לייחדם להדלקת נרות חנוכה, האם צריך להטבילם כיון שקנאם לשם שתייה, או לא?

תשובה: אם לא יטבילנו הרי אין ראוי להשתמש בו אוכלין, ויש אומרים שצריך שיהא השמן ראוי לאכילה.

(שם אות ט')

בית שפתחו פונה לרשות הרבים ע"י שביל

לה) שאלה: בית שפתחו פונה לרשות הרבים, וישנו שביל המוביל מפתח הבית עד רשות הרבים, האם ידליק נרות חנוכה בפתח השביל שהוא קרוב יותר לרשות הרבים, או בפתח הבית ממש?

תשובה: בפתח הבית.

(שם אות י')

הדר בקומה גבוהה שהיא למעלה מעשרים אמה

לו) שאלה: הדר בקומה גבוהה שהיא למעלה מעשרים אמה מרשות הרבים, האם יכול להדליק בחלוננו שהוא כנגד חלונות הדיירים בבנין ממול ויקיים בזה פרסומי ניסא, והאם יש חילוק בין חלון הפונה לבתים פרטיים של השכנים, לבין חלון הפונה לחדר המדרגות של הדיירים ממול?

תשובה: לא.

(שם אות י"א)

לישב אצל הנרות חצי שעה

לז) שאלה: בכמה ספרים כתבו דראוי לישב אצל הנרות בחצי שעה הראשונה להדלקתם כדי לראותם ולהודות ולהלל על הנסים המתפרסמים על ידם (שו"ת שב יעקב כ"ב, מקו"ח תרע"ב, ב', מנוחה וקדושה עמוד ק"ס) והאם זו היא באמת הנהגה ראויה גם לבן תורה השוקד על תלמודו שראוי שידחה בזה את היחזור לתלמודו ככל מצוה דרמיא עליה שמפסיק תלמודו לעשותה?

תשובה: לא ראינו נוהגים כן.

(ענינו של יום", להג"ר דוד פלק שליט"א, ח"א,
תשובות הגר"ח קניבסקי שליט"א, עמודים 27-28,
אות ס"ד)

מצוה חביבה עד מאד

לח) שאלה: ברמב"ם (חנוכה פ"ד י"ב) וז"ל, מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך ליזהר בה כדי להודיע הנס. עכ"ל ומדלא כתב הרמב"ם שצריך ליזהר בה כיון שהיא מצוה חביבה, כעין מש"כ בהלכות ציצית שצריך ליזהר בה שהרי הכתוב שקלה וכו', אלא כתב שצריך יזהר בה כדי להודיע הנס משמע לכאורה שהזהירות במצוה עצמה מוספת יותר בהודעת הנס והא כיצד?

תשובה: מה שכתב כדי להודיע הוא טעם על חביבה.

(שם, עמוד 28, אות ס"ה)

לסמוך על הנס

לט) שאלה: בספר החינוך (מ"ע תקמ"ו) כתב וז"ל, כל הסומך על הנס אין עושין לו נס ועל הדרך הזה תראה רוב ענייני הכתובים, בכל מקום כי גם בהלחם ישראל מלחמת מצוה עפ"י השם היו עורכים מלחמתן ומזיינים עצמם ועושים כל עניינם כאילו יסמכו בדרכי הטבע לגמרי. עכ"ל. וכיצד יתבאר לפי זה מה שהובא בפירושי התפילה לרוקח (ח"ב עמוד תשט"ז) בשם המדרש בענין מלחמת חשמונאי, שהיו ישראל מצפים להרי מזרח אולי יבואו להם גייס של פרסיים, א"ל חשמונאי למתתיהו כהן גדול, ולא כתוב ארור הגבר אשר יבטח באדם, וכתב ברוך הגבר אשר יבטח בה', א"ל יפה אתה אומר אני וג' בני ואתה וז' בניך הרי י"ב כנגד י"ב שבטים "מובטח אני בהקב"ה שיעשה לנו נס", הרי שסמכו על הנס?

תשובה: כשאין ברירה אחרת מותר.

(שם אות ס"ו)

שלך גדולה משלהם

מ) שאלה: ברש"י ריש בהעלותך הביא ממדרש אגדה שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, א"ל הקב"ה חיך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות בוקר וערב, והקשה הרמב"ן למה לא נחמו בהקרבת הקרבנות, ותירץ עפ"י המדרש כשאין בית המקדש קיים קרבנות בטלים, אבל הנרות קיימין שרמזו לנרות חנוכת חשמונאי שהם נוהגים אף לאחר החורבן כדאיתא בשלהי מנחות, וא"כ אמאי לא ראו את העסק בהלכותיהן כהמשך להם לפחות באותה מידה שנרות חנוכה הם המשך למנורה?

תשובה: הוא רצה מעשה בידים.

(שם אות ס"ז)

להקדים מעריב במוצ"ש של חנוכה

מא) שאלה: האם אצל מרן החזון איש זצ"ל נהגו להקדים מעריב במוצאי שבת של חנוכה כדי להזדרז להדלקת נרות חנוכה, או התפלל כבכל שבת?

תשובה: כבכל שבת.

("אשי ישראל", להג"ר אברהם ישעיה פפויפר

שליט"א, בסופו קונטרס תשובות הגר"ח קניבסקי
שליט"א, עמוד תשס"ד, אות שפ"ז)

אמירת צידוק הדין בערב חנוכה

מב) שאלה: בספריו של כת"ר שונה הלכות (סימן תרפ"ג סעיף ד') כתב הדין שאין אומרים צידוק הדין בערב חנוכה, ונשאר בצ"ע מסימן עת"ר דין ז' ששם הביא מהמשנה ברורה (סימן תכ"ט ס"ק ח') דערב חנוכה אומרים צידוק הדין, ולכאורה הדין כמבואר בסימן תכ"ט שאומרים, וכוונת הרמ"א בסימן תרפ"ג שאין אומרים קאי רק על תחנון ולא על צידוק הדין, וכמבואר להדיא בדרכי משה על הטור בסימן תרפ"ג?

תשובה: יתכן.

(שם אות שפ"ח)

קראו למפטיר בשל שבת ולא של חנוכה

מג) שאלה: משנה ברורה (סימן תרפ"ד ס"ק י"ג) דאם קראו בס"ת בשבת חנוכה למפטיר, בשל שבת ולא של חנוכה, אם הוציאו רק ס"ת אחד א"צ לקרוא כלל הקריאה של חנוכה, ויש לעיין איזה הפטורה יקראו האם של שבת דיש לקרוא הפטורה במאי דסליק, או הפטרת חנוכה משום פרסומי ניסא, ודומיא דהביאור הלכה שם (ד"ה ואם טעה)?

תשובה: מסתמא הפטרת חנוכה.

(שם אות שפ"ט)

ר"ח טבת שחל בשבת והוציאו רק ב' ס"ת

מד) שאלה: סימן תרפ"ד בביאור הלכה (ד"ה ואם), בר"ח טבת שחל בשבת וטעו ולאחר הקריאה בס"ת א', פתחו את הס"ת של חנוכה ולא של ר"ח, אם עדיין לא בירך יניחוהו ויפתחו הס"ת של ר"ח, ויש לעיין אם הוציאו רק ב' ס"ת האם מוטב לגלול את הס"ת שכבר מונח על הבימה, או שמוטב להוציא מארון הקודש ס"ת אחר לקריאה של ר"ח?

תשובה: אולי מוטב לגלול.

(שם אות ש"צ)

על הניסים במנחה של ערב חנוכה

מה) שאלה: יום א' של חנוכה שחל בשבת קודש ומתפלל מנחה בערב שבת לאחר שכבר הדליק נר חנוכה, האם עליו לומר על הניסים, דהרי עבורו כבר חנוכה, ומצד שני הרי המנחה היא של ערב חנוכה?

תשובה: לא יאמר.

(אשי ישראל" להגר"ר אברהם ישעיה פפויפר
שליט"א, בסופו קונטרס תשובות הגר"ח קניבסקי
שליט"א - מהדורה בתרא תשס"ד, עמוד תת"ז, אות
קכ"ג)

קריאת התורה כשחל ראש חודש טבת בשבת

מו) שאלה: בסימן תרפ"ד בשען הציון (ס"ק ט') התבאר דביום שמוציאים ג' ס"ת אפשר לקרוא בס"ת הראשון ה' אנשים, ויש לעיין לפי זה מתי יקראו את הב' הנותרים דהרי מבואר בסימן רפ"ב במשנה ברורה (ס"ק כ"ב) דביום שמוציאים ג' ס"ת יש להשלים את מנין הקרואים מלבד המפטיר, ולקרא ב' אנשים בס"ת השני (של ר"ח) גם אי אפשר למבואר במגילה (כא:)?

תשובה: במקום הצורך המפטיר עולה מן המנין.

(שם אות קכ"ד)

טעה בעל הניסים

מז) שאלה: האם מי שטעה ואמר בחנוכה בימי מרדכי ואסתר וכו' צריך לחזור? **תשובה:** לא.

(הגר"ר אורן טיגר שליט"א, "נזר החיים", עמוד ר"ג,
אות קכ"ה)

בחור ישיבה שמדליק בבית המדרש

מח) שאלה: בחור ישיבה שמדליק לפני מעריב בבית המדרש שבבנין הישיבה שהוא דר בה, האם יצא בכך ידי חובת הדלקת עצמו, או דיכול לחזור ולהדליק בחדרו בברכה?

תשובה: יכול לחזור ולהדליק כיון שלא הדליק במקום האכילה.

(הגאון המפורסם רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א,
קובץ "שערי הוראה", גליון ג', עמוד קמ"ה, אות ו')

נוסע באוירון

מט) שאלה: מי שנוסע באוירון האם עליו להשתדל למצוא דרך איך להדליק או
דילמא כיון דאין לו כעת בית פטור הוא מהדלקת נרות חנוכה?
תשובה: אשתו תדליק עבורו בביתו.

(הגאון המפורסם רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א,
שם, אות ז')

זמן הדלקת נרות חנוכה בערב שבת

נ) שאלה: כתב המשנה ברורה (סימן תער"ב ס"ק ג', ובסימן תרע"ט ס"ק ב')
לענין הדלקת נר חנוכה בחול ובערב שבת דפלג המנחה הוא שעה ורביע קודם
הלילה שהוא צאת הכוכבים, ולא יצא אם הדליק מקודם, ונמצא דהוא ג' מינוט
קודם שקיעה בשעות שוות, וכן סתם בספר שונה הלכות. אכן הדברים תמוהים
לכאורה שהרי מאחר שהמשנה ברורה החזיק כשיטת הגאונים והגר"א בסמן
רס"א (ס"ק כ"ג) דאחרי השקיעה מתחיל בין השמשות, א"כ איך יתכן שיסתום
כשיטת ר"ת בזה, ובפרט בערב שבת ושידליק נר חנוכה ונר שבת כ"כ קרוב
לשקיעה, וצע"ג?

תשובה: חושש לחומרא לדעת ר"ת.

(הג"ר ישראל טעפלין שליט"א, קובץ "צוהר" אוהל
חנוך, תמוז תשס"א, עמוד רכ"ח, אות ט"ו)

להצטלם בסמוך לנרות חנוכה

נא) שאלה: האם מותר להצטלם בסמוך לנרות חנוכה, או שאסור משום
"משתמש בנרות חנוכה"?
תשובה: מותר.

(הג"ר ישי מזלומיאן שליט"א, קובץ "מבקשי תורה",
דרך שמיני, קובץ ל"ז, אייר תשס"ד, עמוד ס"ג)

משחק הסביבון

נב) שאלה: האם יש ענין לשחק בסביבון
תשובה: רק קטנים ישחקו בזה.

(קונטרס "תורת המועדים" על הלכות חנוכה, עמוד 1
, סימן תר"ע, אות ב')

היכן עדיף להדליק בחלון או בפתח ביתו

נג) שאלה: היכן עדיף להדליק בחלון, או בפתח ביתו?
תשובה: אם יש פירסומא ניסא בחלון יותר מפתח ביתו, ידליק שם, ואם זה
אותו דבר ידליק בפתח ביתו כעיקר התקנה.

(שם, עמוד 2, סימן תרע"א, אות ב')

עדיפות לחלון שלמטה מעשרה טפחים

נד) שאלה: אם יש לו ב' חלונות, אחד שנמוך מעשרה טפחים, ויש שם קצת
פירסומא, והשני למעלה מעשרה טפחים, אולם יש שם יותר פירסומא ניסא, מה
עדיף?
תשובה: ידליק בנמוך.

(שם, אות ג')

הגר בקומה מתחת הקרקע

נה) שאלה: אם גר בקומה מתחת הקרקע ויש לו חלון, האיך מודדים העשרים
אמה?
תשובה: עד עשרים אמה מתחת הקרקע אפשר להדליק.

(שם, אות ד')

אי מועיל שומר לאכול לפני ההדלקה

נו) שאלה: האם מועיל שומר כדי שיוכל לאכול משהגיע זמן ההדלקה?
תשובה: מי שנוהג להדליק בצאת הכוכבים יכול לעשות שומר עד צאת
הכוכבים.

(שם, סימן תער"ב, עמוד 4, אות ג')

אשה אם צריכה להיות בשעת ההדלקה

נז) שאלה: אשה שאינה מדלקת נרות חנוכה בעצמה אלא יוצאת ע"י הדלקת בעלה או אביה, האם היא צריכה להיות בשעת ההדלקה?
תשובה: לכתחילה טוב שתהיה בשעת ההדלקה.

(שם, אות ו')

הדלקת נר נוסף חוץ מן השמש

נח) שאלה: במשנה ברורה (סימן תרע"ג ס"ק י"ז) כתב שחוץ מנר השמש טוב שיניח גם נר על השולחן. ע"כ. האם במקום שיש חשמל צריך להדליק נר נוסף על השולחן?
תשובה: אין צריך.

(שם סימן תרע"ג, עמוד 5, אות ב')

שמן שאין לו הכשר

נט) שאלה: האם מותר להדליק בשמן שאין לו הכשר, או בשמן של טבל?
תשובה: אין להדליק בזה.

(שם עמוד 6, אות ט')

שלא לטלטל הנרות חנוכה ממקומן

ס) שאלה: במשנה ברורה (סימן תרע"ה ס"ק ו') כתב וז"ל, וכתבו הפוסקים שאפילו היה ההדלקה והנחה במקום אחד בפנים או בחוץ ג"כ יש ליזהר שלא לטלטל הנרות חנוכה ממקומן עד שיושלם השיעור של הדלקה דהיינו חצי שעה. עכ"ל. האם גם כל שהוא אסור להזיז?
תשובה: הכוונה שלא יזיז בית החנוכה יותר מטפח.

(שם סימן תרע"ה, עמוד 7, אות ה')

מזונות אם חשיב סעודה

סא) שאלה: לדעת החזון איש שהבחורים ידליקו במקום אכילתם, האם מזונות חשיב סעודה לענין זה?

תשובה: רק אם קובעים עליו סעודה שמברכים המוציא אבל בלא"ה לא, אבל מי שרגיל תמיד לאכול סעודה בלי פת, [כגון סעודת צהריים] גם עתה אין צריך פת וחשיב סעודה.

(שם, סימן תרע"ז, עמוד 9, אות ה')

אי צריך כבר לאכול בערב חנוכה במקום שידליק בערב

סב) שאלה: לדעת החזון איש שצריך להדליק במקום האכילה אך ראוי שיאכלו שתי ארוחות בכל יום מימי חנוכה בחדר שינה ולהדליק שם. האם צריך כבר בערב חנוכה לאכול הסעודות במקום שידליקו בערב?

תשובה: בערב חנוכה אינו צריך לאכול שם הסעודות אלא מספיק להחליט לאכול בחנוכה במקום שישן.

(שם)

הדלקה בפרוזדור של חדרי הפנימיה

סג) שאלה: בפרוזדור של חדרי הפנימיה מהשיבות שיש שם שולחן ולומדים ע"ז לפעמים וכן שותים שם לפעמים קפה ויש שם גם ארונות שמניחים שם דברים, האם אפשר להדליק שם, או שדינו כחדר מדריגות שאין להדליק שם?

תשובה: אין להדליק שם.

(שם אות ו')

זמן ההדלקה לנוהגים כרבינו תם

סד) שאלה: הנוהגים כר"ת משום מנהג טוב ולא משום שסוברים כך, האם ידליקו במוצ"ש של חנוכה, אחרי זמן ר"ת או קודם לזה?

תשובה: ידליקו קודם זמן ר"ת.

(שם, סימן תרפ"א, עמוד 10, אות ד')

הזכרת על הניסים בברכת המזון

סה) שאלה: בשו"ע או"ח (סימן תרפ"ב סעיף א') כתב, כל ח' ימי חנוכה אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ וכו', ואם לא אמר אין מחזירין אותו, ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפילו נזכר בין אתה

להשם חוזר, ע"כ. אם הזכיר השם שבאמצע ועל הכל וכו', לא השם שבחתימת הברכה, האם צריך לחזור?

תשובה: יחזור, רק אם נזכר מיד שאמר ה' טוב שימשיך עוד כמה מילים שלא יהיה שם השם לבטלה אלא כבקשה.

(שם, סימן תרפ"ב, עמוד 11, אות ד')

ביהכ"נ שמתקיימים בו כמה מניינים לתפילת ערבית

סו) שאלה: בית הכנסת שמתקיימים בו כמה מניינים לתפילת ערבית, האם צריך בכל מנין להדליק שוב נרות חנוכה?

תשובה: אין צורך בכל מנין להדליק שוב אלא מלכתחילה צריך להניח שמן כדי שידלק עד המנין האחרון מדאיכא פרסום הנס מעצם היותם דלוקים.

(קונטרס "אמרי שפר", בעניני חנוכה, תשס"ד, עמוד

קס"ה)

נר חנוכה או הבדלה מה קודם

סז) שאלה: מה היה מנהגו של החזון איש זצ"ל האם קודם הדליק נר חנוכה ואח"כ הבדיל, או להיפך?

תשובה: החזון איש נהג להדליק נר חנוכה קודם הבדלה, ובסוף ימיו שינה מנהגו והבדיל תחילה.

(שם, עמוד קס"ו)

קנה מנורת חנוכה מה מברך

סח) שאלה: הקונה מנורת חנוכה ושמח בה, מה מברך?

תשובה: לא יברך הטוב והמטיב אף דפוטר ע"י את בני ביתו, אלא יברך שהחיינו.

(שם, עמוד קס"ז)

בני הבית הגרים בעליית גג

סט) שאלה: בני הבית הגרים בעליית גג, האם יכולים להדליק גם בדירה עצמה?

תשובה: יכולים לפי שהכל בית אחד.

(שם, עמוד קס"ח)

נר המנגן

(ע) שאלה: יש היום בשוק המצאה מחודשת של נרות חנוכה, נר מנגן, והשאלה היות ונפסק (או"ח סימן תרע"ג ס"א) שאסור להשתמש באורו של נר חנוכה, א"כ בודאי אסור לחמם בו את הידים, שזה נחשב להשתמשות, וגם כאן זה שהנר מחמם את חוטי המתכת בכדי להפעיל על ידם מנגינה, אולי נחשב לשימוש אסור.

תשובה: קול מראה וריח אין בהם משום מעילה (פסחים כ"ו, א'), וכיון שכל תכלית שימוש הוא ל"קול", גם מה שהוא משתמש בשמן להפעילו, אין בו משום הנאה.

("דרך שיחה", להג"ר אליהו מן שליט"א, פרשת מקץ, עמוד קפ"ג, וכן נשאל רבינו שליט"א שאלה זו בעלון "מסביב לשולחן", חנוכה תשס"ד, עמוד 4, אות ו', והשיב אין איסור. עכ"ל)

הנרות הללו קודש הם

(עא) שאלה: "ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד" (והוא ממסכת סופרים), וקשה הרי יש מי שמתיר תשיש של קדושה (שו"ע או"ח סימן תרע"ג ס"א), ולמה אמרו "אלא לראותם בלבד"? **תשובה:** לא קאי על מצוה, אלא על רשות.

("דרך שיחה" שם)

וכל שמונת ימי חנוכה

(עב) שאלה: "וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם", מהי ההדגשה וכל שמונת כו', וכי הוה סלקא דעתין שיש חילוק בין הימים? **תשובה:** הוה אמינא שהאיסור נאמר רק ביום א', אבל בשאר ימים מותר לאור הנוסף שהוא הידור, ולכן הדגישו שכל שמונת ימים אסור.

(שם עמוד קפ"ד)

"להודיע הנס ולהוסיף בשבח הקל"

עג) שאלה: כתב הרמב"ם (הלכות חנוכה פ"ד הי"ב): "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח הקל, והודיה לו על הנסים שעשה לנו" וכו'. מה הכוונה "להוסיף בשבח הקל", וכי מתי שיבח והודה לקל שכתב שמוסיף בה? ואפשר על דרך מה שאמרו בגמרא (מגילה י"ד, א') "קריאתה זו הלילא", וגם כאן הדלקתה זו שבחה.

תשובה: הרמב"ם בריש מנין המצוות ביד החזקה הקשה איך חז"ל הוסיפו על מנין המצוות, הרי הוזהרנו בבל תוסיף, וכתב: "וציוו לקרות המגילה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקב"ה ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועתינו כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה ומי גוי גדול אשר לו א' וכו'". וענין זה הוא גם במצות נרות חנוכה, וזהו כוונת הרמב"ם "להוסיף בשבח הקל", שעצם ההדלקה זה השבח, וזה הוספת שבח והודאה על מה שאנו משבחים ומודים בכל יום.

ומשום כך אומרים בסוף "על הניסים": "וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו וכו'", כי ב"על הניסים" יש גם ענין לפרסם הנס, וכשאומרים שיש ח' ימים להודות ולהלל לשמך הגדול - זה עצמו בכלל פרסום הנס.

(שם)

"בני בינה ימי שמונה"

עד) שאלה: אומרים בפזמון: "בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים", מהו "בני בינה"?

תשובה: כך נקראין הסנהדרין, ככתוב בדברי הימים (א' י"ב, ל"ג) "ומבני ישכר יודעי בינה לעתים לדעת וגו' ראשיהם מאתים" וגו', וקאי על סנהדראות, עיין רש"י (בראשית מ"ט, ט"ו).

(שם עמוד קפ"ה)

עה) שאלה: אולי י"ל לפי מה שתירץ הסבא מקעלם זצ"ל את הקושיא הידועה של הב"י למה תיקנו נר חנוכה שמונה ימים, על פי דברי הרמב"ן הידועים (סוף פ' בא) ש"מן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים), ולכן כל שעברו ז' ימים הושרש גבן שגם טבע הוא נס, ומדליקין ביום ח' לזכר נס של שמן דכל השנה. ולפי"ז "בינה" היינו מבין דבר מתוך דבר - דבר נס נס נס מהנס

הגלוי, לכן קבעו שמונה ימים ולא שבעה. ומובן גם מה שאומרים "וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קודש הם", וכי הוה אמינא לחלק בין הימים? אלא כיון שנר אחד לזכר נס דטבע וז' ימים לזכר נס דמנורה, לכן מודגש שכל שמונת הימים קודש הם.

תשובה: על דרך זה יכולת לתרץ גם על פי מה שיש אומרים שנר אחד לזכר הנצחון, א"כ יש הבדל בין הימים.

(שם)

מעקה ונ"ח, מה עדיף?

עו) שאלה: לאדם יש ב' הצעות לקניית דירה, האחת, בקומה ג' - ויוכל לקיים מצות הדלקת נר חנוכה בתוך עשרים אמה, והדירה השניה בקומה ד' - תהיה למעלה מעשרים אמה אבל יש בה גג ויוכל לקיים מצות מעקה, הי עדיף?

תשובה: מצד אחד יש עדיפות למצות מעקה שהיא מצוה מה"ת, ומצד שני נר חנוכה הוא תדיר בכל שנה, אבל הרי יהיה לו כל שנה המצוה בפתח, ולכן מעקה עדיף.

(שם)

הדלקה "מפני החשד"

עז) שאלה: הנה הדין הוא "העוסק במצוה פטור מן המצוה", מהו לענין מצות נר חנוכה, כגון המשמש את החולה בזמן מצות הדלקה, דלכאורה צריך להדליק "מפני החשד" ומה פוטרו מה"חשד", אך מאידך גיסא י"ל שגם "מפני החשד" הוא מצוה ככל המצוות, והוא משום מצות "והייתם נקיים מה' ומישראל". ואת"ל שאינו נפטור מפני החשד וחייב להדליק - שוב יברך, אף שעל הדלקה מפני החשד גרידא אינו מברך על המצוה, מ"מ ע"י שחייב להפסיק המצוה שוב אינו עוסק במצוה וחייב בעיקר המצוה.

והנה בסימן תע"ר במ"ב סק"ב כתב בשם הפמ"ג שאונן פטור מהדלקת נ"ח, ואם אין אחר בבית ידליק לפרסומי ניסא בלא ברכה, ע"ש. ולמה לא נימא דכשם שפטור מנ"ח כך פטור מפרסומי ניסא? ובשם מהר"ל דיסקין מובא שמפני החשד חייב. ולכאור' הביאור כי חשד הוא "איסור" ולא "מצוה" ולכן גם "אונן" אינו פטור ממנה, והמ"ב שלא כתב מפני החשד משמע שסובר שחשד הוא "מצוה" גרידא, והנפק"מ בזה אם העוסק במצוה פטור מן החשד.

תשובה: גם הדלקה מפני החשד זה מצוה, ומה שאונן חייב בפרסומי ניסא, כי מצאנו שמעלת פרסומי ניסא דוחה גם מצוה מן התורה, ואם כן ע"ז לא מצאנו שיש פטור של העוסק במצוה, ומה שמדליק בלא ברכה - כי לא ברור לן הך דינא.

(שם עמוד קפ"ו)

אונן בנר חנוכה

עח) שאלה: אם חשד הוא "מצוה", למה אונן חייב בה, למהרי"ל דיסקין?
תשובה: כי יש בה עניין של "חשד", וכל שחיובו מטעם מסויים, השייך גם באונן, גם באונן אין את הפטור.

(שם)

אי פרסומי ניסא דוחה מצוה מן התורה

עט) שאלה: היכן מצאנו שפרסומי ניסא דוחה מצוה מה"ת, ואף במגילה נחלקו בה (או"ח סי' תרפ"ז), אם מצוה דאורייתא נדחית מפני מקרא מגילה, וכי גם בנר חנוכה תהיה אותה מחלוקת, כי אפשר דמ"מ דברי קבלה עדיף.

תשובה: המחלוקת תהיה גם בנ"ח, והפמ"ג הנ"ל חשש להנך שיטות שפטור, וא"כ על זה לא מצאנו פטור של אונן.

(שם עמודים קפ"ו - קפ"ז)

אונן שהדליק ונקבר המת ויש שהות להדליק עוד הפעם

פ) שאלה: מהו כשהדליק בעצמו ונקבר המת, ויש שהות להדליק, כי לענין מגילה מבואר (או"ח סי' תרצ"ו במ"ב סקכ"ו) דאע"פ ששמע הקריאה בציבור, יקראנה שנית לאחר קבורה, מהו לענין נ"ח בהדליקה אשתו שיצא יד"ח, כי אם כל הדלקתו משום "חשד" ודאי שיחזור וידליק, ואם משום "פרסומי ניסא" אפשר שאינו חייב בהדלקה.

תשובה: כיון שאין ברור שיצא, שהרי אינו מברך, ידליק שוב.

(שם עמוד קפ"ז)

רבת את ריבם

פא) שאלה: בנוסח "על הניסים" של חנוכה אומרים בלשון עבר "רבת את ריבם

דנת את דינם" וכו', ואילו בנוסח ברכת המגילה שלאחריה הנוסח בלשון הוה "הרב את ריבנו והדן את דיננו" וכו'.

תשובה: ב"על הניסים" הוא "הודאה" על הנס של חנוכה, ולכן אומרים בלשון עבר, ואמנם ברכת "הרב את ריבנו" היא "ברכה", והוא באופן כללי.

(שם)

בימי מרדכי וכו'

פב) שאלה: בעל הניסים אומרים: בימי מתתיהו וכו', בימי מרדכי וכו', מאי שייטיה פרטים אלו ל"הודאה"?

תשובה: בגמרא (מגילה י"א, א') אמרו לא מאסתים וכו' שהעמדתי להם מרדכי ובית חשמונאי וכו', א"כ זה חלק מההודאה שה' זימנם בתקופה זו.

(שם ביאורי תפילה עמוד תרס"א)

להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך

פג) שאלה: "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", מה הם ב' הדברים, הרי הכל בכלל "להשכיחם תורתך"?

תשובה: להשכיחם תורתך - היינו ששכחו לגמרי כל התורה, ולהעבירם מחוקי רצונך - עד ששכחו גם לא נתנו להם לשמור דתם, ונקט הסדר קודם את המטרה והתכלית שהיתה "להשכיחם תורתך".

(שם)

על המלחמות

פד) שאלה: ב"על הניסים" מודים "על המלחמות", וכי מה יש להודות על המלחמה, אדרבה, הרי עדיף היה שלא היתה מלחמה?

תשובה: פירושו מה שהקב"ה ניהל והנהיג את המלחמה, כמ"ש "מלחמות אני עשיתי".

והנה במסכת עבודה זרה (דף ב' ע"ב) אמרו חז"ל שאומר הקב"ה לאומות העולם "שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם". וכבר ידועים דברי מרן רי"ז הלוי (כמבואר בספרו עה"ת ריש פרשת בראשית), אבל יש להוסיף: על כל הדברים כתוב בחז"ל "עשיתם לצורך עצמכם", אבל על "מלחמות" לא כתוב

"עשיתם לצורך עצמכם" אלא "מלחמות אני עשיתי שנאמר ה' איש מלחמה", והיינו שזה לא רק שעשיתם לעצמכם, אלא שלא עשיתם אתם כלל!

(שם עמוד תרס"ב)

ללבוש כובע וחליפה בהדלקה

פה) שאלה: האם בקיום מצוה כגון בהדלקת נר חנוכה יש ענין ללבוש כובע וחליפה?

תשובה: העושה כן תבוא עליו ברכה אבל אין חיוב.

("נקיות וכבוד בתפילה", להג"ר יאיר יששכר ינאי שליט"א, בסופו תשובות הגר"ח קניבסקי שליט"א, עמוד קפ"ג, אות קט"ז)

טעה ביום חמישי של חנוכה וקרא הקריאה של יום הששי

פו) שאלה: בשו"ת הר צבי (חלק או"ח סימן ס"ו) דן בטעה ביום חמישי של חנוכה וקרא ללוי פר אחד בן בקר וגו' מביום הששי, ומסיק דמהני אף שהקריאה לא מחיובא דהיום, יעו"ש. מה דעת כת"ר שליט"א בזה?

תשובה: דבריו צ"ע, ומסתבר שצריך לחזור ולקרות.

(הגאון רבי יעקב אשר פלדמן שליט"א, בקובץ "בית אהרן וישראל", שנה ט"ז, גליון ב', (צ"ב), כסלו - טבת תשס"א, עמוד קל"ב)

במקומות המושלגים

פז) שאלה: במקומות המושלגים שכמעט ואין בני אדם נמצאים בחוצות, מחמת הקור והשלג בדרכים, האם ידליק נר חנוכה בתוך ביתו, או חייב בכל זאת להדליק בחוץ, ולאחר חצי שעה יכבה ויכנס פנימה?

תשובה: ידליק בפנים סמוך לפתח.

("הנותן שלג", להג"ר ישי מזלומיאן שליט"א, בסופו קונטרס תשובות מהגר"ח קניבסקי שליט"א, עמוד 230, אות פ"ו)

במקומות שיש רוחות גדולות

פח) שאלה: במקומות בהם יש רוחות וקור גדול, האם מותר להדליק נרות חנוכה על פתח ביתו ע"י התיבות מזכוכית המצויות בימינו, או דילמא יש לחוש למחמירים דלא מהני בזה, ולהדליק בתוך הבית?
תשובה: יש להדליק בחוץ בתוך התיבה.

(שם, עמוד 231, אות פ"ט)

דר למעלה מעשרים אמה

פ"ט) שאלה: אם דר למעלה מכ' האם עדיף להדליק בחלון ויסמוך על שכנים שבבנינים שממול [שהם רואים מדירתם שהיא פחות מכ' אמה לחלון], או שידליק בדלת הפונה לחדר מדרגות?
תשובה: על הדלת.

("שאלת רב", להג"ר יחיאל מיכאל רוטשילד שליט"א,
פרק ל"ח, עמוד שצ"ז, אות א')

בחורי ישיבה שמדליקין בחדר השינה

צ) שאלה: המנהג אצל הרבה מבחורי ישיבה שמדליקים במקום שינה (בדירתם) ולא בישיבה שהוא מקום אכילתם. אמנם ברמ"א ושאר פוסקים מבואר דבזה"ז יש להדליק במקום אכילה וכן פסק המשנ"ב?
תשובה: חייבים להדליק במקום אכילה אא"כ אוכלין בחדרן.

(שם אות ב')

בחור ישיבה שקשה לו להדליק בחדר אוכל

צ"א) שאלה: בחור הלומד בישיבה, והדירה שלו גבוהה מכ' אמות, האם ידליק בבנין הישיבה (וגם שם קשה להדליק בחדר אוכל שלפעמים סוגרים אותו), והאם יכול להדליק בחלון אצל הביהמ"ד או החדרים?
תשובה: יש להדליק במקום האכילה.

(שם אות ג')

בדין טפח הסמוך לפתח

צב) שאלה: "מצוה להניחו בטפח הסמוך לפתח", האם בדיעבד יצא ביותר מטפח?

תשובה: לכאו' יצא וצ"ע.

(שם אות ד')

טפח הסמוך לפתח מבפנים

צג) שאלה: האם יכול להדליק בטפח הסמוך לפתח מבפנים (בקיר זכוכית)?
תשובה: יותר טוב שידליק בחוץ.

(שם אות ה')

להדליק בפתח ביתו כששכינו מעכב

צד) שאלה: המדליק בפתח ביתו הנראה לרשות הרבים, ואחד משכניו מתלונן שהדבר מסוכן, שהילדים משחקים שם, ומבקש ממנו שידליק בחלון. לכאורה אין ענין להתיחס לזה, שהרי אפילו אם הזיק בנר חנוכה פטור לר' יהודה?
תשובה: אל תחוש לזה.

(שם עמוד שצ"ח, אות ו')

אלו שמדליקין בתחילת השקיעה

צה) שאלה: אלו שמנהגם להדליק בתחילת השקיעה, האם כדאי שימתינו כשתים או חמש דקות שמא עוד לא שקיעה או הזמן אינו מדויק?
תשובה: מרן הדליק עשרים דקות אחר שקיעה.

(שם אות ז')

טעה במנין הנרות

צו) שאלה: אם טעה בחנוכה שהיה יום ג' וחשב שהוא יום ב' ולא הדליק רק שתי נרות, ונזכר לאחר חצי שעה של הדלקה מה יעשה אם עדיין שתי הנרות דולקין? ואם שתי הנרות כבו?
תשובה: אם דולקין יכול להוסיף.

(שם אות ח')

אי יש עדיפות לסתם שמן במקום שעה

צז) שאלה: מי שאין לו שמן זית, האם יש עדיפות לסתם שמן במקום שעה?
תשובה: אולי.

(שם אות ט')

סוגי השמן זית

צח) שאלה: יש שמן זית צלול מאוד עד שמראהו דומה לשקוף ורגילים למוכרו לאכילה, אבל מחירו כפול משמן זית אחר, ויש סוג אחר שנמכר להדלקה עם חמציות גבוהה שהוא גם צלול אבל דומה לצבע כתום, האם יש להדר לקנות לנר חנוכה דוקא את השמן זית לאכילה?
תשובה: ראוי שיהא כשר לביהמ"ק.

(שם אות י')

הדלקת נרות חנוכה במוצ"ש למי שנוסע לעיר אחרת

צט) שאלה: שמעתי בשם הרב שליט"א שמרן החזו"א הורה שההולך בשבת חנוכה לעיר אחרת ידליק בביתו במוצ"ש ולא בבית האכסניא, חוץ אם אוכל שם סעודת מלוה מלכה ולן שם ואוכל פת שחרית, האם יש לסמוך ע"ז?
תשובה: נכון.

(שם אות י"א)

עוד בענין הנ"ל

ק) שאלה: שמעתי בשם מרן החזו"א דהנוסע לשבת חנוכה לעיר אחרת שצריך לאכול שם מלוה מלכה ולישון שם במוצ"ש ולאכול פת שחרית כדי להדליק שם במוצ"ש, האם כוונתו שיש קפידה לאכול שם פת שחרית ג"כ או אינה"נ גם אם אוכל בכולל או בנסיעה גם מועיל, ורק בא לאפוקי אם חוזר לאכול פת שחרית בביתו ובעירו?
תשובה: יתכן שיש קפידא.

(שם עמודים שצ"ח - שצ"ט, אות י"ב)

עוד בענין הנ"ל

קא) שאלה: איך יתנהג בחור שנוסע בשבת חנוכה לעיר אחרת, האם ידליק במוצ"ש בבית האכסניא או צריך למנות שליח שידליק בביתו?
תשובה: כמו שכתבת בשם מרן.

(שם עמוד שצ"ט, אות י"ג)